

Marian Rola

Sekcja Kanonistów na Kongresie Teologów Polskich : (Lublin, 14-16 września 1983)

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 27/3-4, 308-311

1984

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

szłość możliwości noclegu i zatrzymania się w Warszawie dla przyjeżdżających z daleka dla wzięcia udziału w organizowanych sympozjach. W tej sprawie nie podjęto jednak określonej i wiążącej decyzji.

W ramach komunikatów Ks. Prof. M. Żurowski przedstawił zebranym krótkie sprawozdanie z ostatniego pobytu swego w Rzymie, i poinformował o planowanym Międzynarodowym Kongresie Kanonistów w Ottawie w Kanadzie oraz o warunkach jego uczestnictwa. Ks. Dziekan J. Krukowski powiadomił zebranych o mającym się odbyć w 1984 roku na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim ogólnopolskim sympozjum dla pracowników sądów kościelnych w Polsce. Ks. Dziekan podał również do wiadomości, że KUL uzyskał zgodę od władz państwowych na reaktywowanie sekcji prawnej.

Ks. Stanisław Nowak

SEKCJA KANONISTÓW NA KONGRESIE TEOLOGÓW POLSKICH (LUBLIN 14—16 WRZEŚNIA 1983)

W ramach Kongresu Teologów Polskich, który obradował na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim od 14-go do 16-go września 1983 r., były prowadzone również prace Sekcji Kanonistów, działającej przy Komisji Episkopatu Polski d/s Nauki Chrześcijańskiej. Oprócz posiedzeń i dyskusji wspólnych dla wszystkich uczestników Kongresu, pierwszego i drugiego dnia członkowie Sekcji odbywali odrębne posiedzenia w godzinach popołudniowych.

Pierwsze posiedzenie rozpoczęło modlitwą za zmarłego Przewodniczącego Sekcji Kanonistów Polskich, śp. ks. prof. dra hab. Józefa Rybczyka. Następnie ks. prof. dr hab. Józef Krukowski w krótkim przemówieniu przypomniał zebranim życie i działalność kapłańską oraz naukową Zmarłego. Zebrani poparli inicjatywę, by ze składek kolegów i uczniów śp. Profesora ufundować na jego grobie pamiątkowe epitafium. Ustalono, że realizacją tego projektu zajmie się Wydział Prawa Kanonicznego KUL, a ks. dr Józef Bakalarz w porozumieniu z Dziekanem tegoż wydziału będzie przyjmował ofiary.

Przedmiotem dalszych obrad były sprawy organizacyjne i naukowe. W ramach spraw organizacyjnych ustalono, że w czasie trwania kadencji zarządu Sekcji nie będą dokonywane wybory przewodniczącego, lecz obowiązki zmarłego winny być pełnione przez wiceprzewodniczących. Ks. prof. dr hab. Marian Żurowski, jako Wiceprzewodniczący Sekcji, wyraził zgodę na takie rozwiązanie. Przedyskutowano także potrzebę opracowania odpowiednich pomocy dla tych, którzy będą musieli stosować nowy *Kodeks Prawa Kanonicznego* w instytucjach kościelnych i wykładać jego treść w seminariach duchownych. Postulowano, by zebrania Sekcji Kanonistów odbywały się w różnych ośrodkach naukowych, a referaty uwypuklały te przepisy Kodeksu, które

nastęrczać będą trudności w ich interpretacji. W ramach prac naukowych Sekcji zostały wygłoszone 4 referaty, które wywołały ożywioną dyskusję wśród zebranych.

Autorem 1-go referatu był ks. bp prof. dr hab. Walenty Wójcik. Tematem jego wystąpienia był *stosunek nowego prawa kanonicznego do prawa świeckiego*. Problem ten posiada bogatą historię i jest aktualny także dzisiaj. W swym referacie ks. bp Wójcik zasygnalizował, że nowy *Kodeks Prawa Kanonicznego* uwzględnia w niektórych przypadkach prawo świeckie, „kanonizując” jego przepisy lub odsyłając do jego norm. Główny jednak nacisk położył autor referatu na wskazanie samodzielności prawa kościelnego. Samodzielność ta przejawia się nie tylko w tym, że władza kościelna jest sprawowana niezależnie od władzy państwowej. Również przepisy prawa kościelnego nie wzorują się w sposób mechaniczny na wzorcach świeckich, lecz są one oryginalnym tworem kościelnym, wypływającym z faktu, że Kościół jest przede wszystkim *societas caritatis*, a nie tylko *societas iustitiae*. Np. odmienne jest pojęcie osobowości prawnej: bazuje ono w prawie kościelnym na dokonującym się przez chrzest włączeniu osoby w Chrystusa i Lud Boży; imaczej ujmuje się instytucję rady, która nie posiada tak demokratycznego charakteru, jak w ustawodawstwach świeckich itp. Samodzielność prawa kościelnego przejawia się także w tym, że pewne normy prawa kanonicznego nie zawsze dostosowują się do przepisów świeckich. Widać to np. w ocenie zawartych przez katolików małżeństw cywilnych i w ustanowieniu kar na duchownych i zakonników zawierających takie związki; w zatrzymaniu pojęcia nieprawego pochodzenia. Są nawet takie przepisy kodeksowe, które bezkompromisowo ustosunkowują się do przepisów świeckich, jak ocena przerywania ciąży, czy prób ograniczenia swobody Kościoła w prowadzeniu jego misji nauczycielskiej. Chociaż więc nowy *Kodeks Prawa Kanonicznego*, realizując soborową zasadę „zdrowej współpracy” ze społecznością świecką, w wielu wypadkach szanuje kompetencje i zadania państwa, a także korzysta z dorobku prawoznawstwa świeckiego, to jednak zawiera system prawny zupełnie niezależny od systemów świeckich i realizujący swoje własne cele. — W dyskusji głos zabierali: ks. prałat Cieślak, ks. dr Antoni Gościński, ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, ks. dr Edward Sugier i ks. dr hab. Tadeusz Pierniek. Zgłaszane przez dyskutantów uwagi miały charakter uzupełnień do omawianego tematu.

Drugi referat n. t.: „*Synody diecezjalne w Polsce międzywojennej*” wygłosił ks. doc. dr hab. Jan Dudziak. Nawiązując do tematyki toczącego się Kongresu Teologów Polskich omówił wkład synodów okresu międzywojennego w kulturę polską. Synody te obradowały w okresie, kiedy naród jednoczył się po rozdarciu przez zaborców. 16 synodów diecezjalnych usiłowało podnieść poziom moralny duchowieństwa i wiernych, co było również działaniem na rzecz kultury narodowej. Bezpośrednim przejawem troski o kulturę były zarządzenia synodalne utrwa-

lające tradycje chrześcijańskie i narodowe, ukazujące katolickie rozwiązanie problemów robotniczych i socjalnych, nakazujące troskę o emigrantów, precyzujące rolę duchowieństwa i instytucji kościelnych w szerzeniu oświaty i kultury wśród ludu, nakazujące troskę o zabytki dzieł sztuki. Te i inne postanowienia synodów z pewnością wpłynęły inspirująco na życie kulturalne Polaków, choć bez odrębnych badań trudno ocenić, w jakim stopniu uchwały synodalne zostały zrealizowane, tym bardziej, że czas na ich realizację był krótki. — Po zakończeniu referatu ks. dr Antoni Gościński, ks. mgr Witold Paneczek i ks. dr Edward Sugier zgłosili swoje uwagi, m. in. omawiając rolę kulturotwórczą Synodu Plenarnego, powiększania liczby ośrodków duszpasterskich i akcji charytatywnej Kościoła.

Problematyki synodalnej dotyczył również trzeci referat wygłoszony przez ks. dra hab. Tadeusza Pieronka. Omówił on *działalność synodalną w Polsce po II wojnie światowej*. Przed Soborem Watykańskim II odbyło się 9 synodów diecezjalnych, w czasie jego trwania 2 synody (Warszawa i Gniezno) i po zakończeniu obrad soborowych 6 synodów diecezjalnych (Włocławek, Poznań, Gdańsk, Katowice, Warszawa, Kraków) oraz 1 synod prowincjalny (Metropolia Krakowska). 8 synodów jest jeszcze w toku (Siedlce, Częstochowa, Wrocław, Gniezno, Olsztyn, Lublin, Tarnów, Kielce). Przedstawiając przebieg i osiągnięcia poszczególnych synodów, mówca scharakteryzował je przede wszystkim pod względem udziału świeckich i pod względem pastoralnego charakteru tych synodów. Największe osiągnięcia pod tym względem mają synody: krakowski, katowicki i częstochowski. Ich organizatorzy zdołali zaktywizować szerokie kręgi duszpasterzy i wiernych na terenie całej diecezji. Powstało wiele grup synodalnych (np. w Archidiecezji Krakowskiej ok. 500), które zbierały się systematycznie, wspólnie się modliły, zapoznawały się z referatami na temat aktualnych problemów wiary i życia Kościoła, rozważały te problemy i swoje wnioski oraz postulaty przesyłały do komisji synodalnych. Należy sądzić, że taki właśnie model synodu diecezjalnego jest najwłaściwszy dla naszych czasów. Nie chodzi bowiem o działalność ustawodawczą, którą biskup może przeprowadzić sam lub z wąskim gronem współpracowników, lecz o akcję duszpasterską, która zaangażuje w życie Kościoła jak największą liczbę duchowieństwa, zakonników i zakonnice oraz — przede wszystkim — świeckich. — W dyskusji wzięli udział: ks. prof. dr hab. Remigiusz Sobaniński, który zasygnalizował m. in. potrzebę zbadania, na ile omawianym synodom udało się przeszczepić idee soborowe na grunt diecezjalny; ks. doc. dr hab. Wojciech Góralski stwierdził, że również byłoby interesujące ukazanie roli tych synodów w tworzeniu współczesnej kultury narodowej; ks. dr Antoni Gościński m. in. zwrócił uwagę, że uchwały Synodu Gnieźnieńskiego zostały promulgowane jeszcze w r. 1981; ks. mgr Wiktor Paneczek poinformował, że w r. 1955 odbył się „tajny” synod w Diecezji Przemyskiej; ks. dr Bista ukazał udział świeckich w Synodzie Katowickim; ks. dr

Ernest Kleinert uzupełnił informacje o przebiegu Synodu Gdańskiego.

Temat 4-go referatu brzmiał: „*Realizacja misji Kościoła partykularnego w konkretnej rzeczywistości społeczno-kulturalnej*”. Autor referatu, ks. prof. dr hab. Marian Żurowski, ukazał, w jaki sposób poszanowanie odrębności kulturalnej poszczególnych grup w Kościele, a nawet poszanowanie osobistej odrębności każdego chrześcijanina, nie przeszkadza uniwersalizmowi Kościoła, lecz służy wypełnianiu jego misji we współczesnym świecie. Poszczególni wierni, realizując swoje osobiste powołanie, są w Kościele wspomagani i integrowani w jedną wspólnotę. Rodzina poprzez sakrament małżeństwa doznaje w Kościele ubogacenia, a zarazem właśnie w niej, jako w „kościelu domowym” realizuje się Kościół Powszechny. Kościoły lokalne, zachowując swoje własne zwyczaje, liturgię i dziedzictwo kulturalne, trwają jednocześnie w tej samej wierze i na swój sposób realizują swoją współodpowiedzialność za cały Kościół. Kościół jednak nie tylko szanuje te odrębności osobiste, rodzinne i lokalne. Stara się te wartości ubogacić poprzez ich wzajemne na siebie oddziaływanie. Stara się także, by te wartości przekazać współczesnemu światu i konfrontuje je z wartościami doczesnymi. — W dyskusji wzięli udział: ks. prof. dr hab. Remigiusz Sobąński, podkreślając m. in. rolę Kościoła w budowaniu jedności całego świata; ks. dr Bista zasygnalizował problem dostosowania prawa kanonicznego do odrębności kulturowych różnych ludów i wyraził obawę, że nowy Kodeks może być odebrany jako przejaw swego rodzaju ekspansji ze strony kultury europejskiej; ks. dr Jerzy Lasowski zwrócił uwagę, że szanując indywidualizm nie wolno jednak zapominać o ciężącym na każdej osobie obowiązku włączenia się i przystosowania do społeczności.

ks. Marian Rola